

УДК 02:004:376-056.2/3

Светлорусова Анна Володимирівна, молодший науковий співробітник
Інституту інформаційних технологій і засобів навчання АПН України

РОЛЬ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК У ЗДОБУТТІ ОСВІТИ ЛЮДЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Анотація

У статті досліджено роль електронних бібліотек у здобутті освіти людей з особливими потребами. Окреслено коло проблем означеної категорії населення та подані рекомендації щодо використання електронних бібліотек. Проаналізовано електронні бібліотечні ресурси. Наголошено, на тому, що створення великих і доступних національних електронних бібліотек сприятиме ефективнішому використанню інформації, що надалі позитивно вплине на рівень розвитку науки, техніки, культури і дозволить покращити систему освіти. Електронні бібліотеки, що надають можливість роботи із сучасними електронними освітніми ресурсами в режимі вільного доступу, сприятимуть здобуттю вищої освіти більшої кількості бажаючих. Визначено, що саме електронні бібліотеки є важливим ресурсом для отримання навчальної і рідкісної літератури необхідної для навчання за будь-якою спеціальністю і для отримання відповідно вищої освіти для людей з особливими потребами.

Ключові слова: електронні бібліотеки, освіта людей з особливими потребами.

У системі освіти України відбуваються значні зміни, що пов'язані зі входженням до Болонського процесу. Важливим питанням, що почало активно вирішуватися стала інтеграція людей з особливими потребами в сучасний освітній простір. Як зазначено в «Комплексній програмі освіти та фахової підготовки інвалідів», одним з найважливіших чинників прогресивного розвитку суспільства є гуманне, милосердне та дбайливе ставлення до людей, які позбавлені можливості вести повноцінне життя внаслідок вад фізичного та психічного розвитку. На жаль, в Україні історично склалася ситуація, за якої ця категорія людей протягом тривалого часу залишалася соціально незахищеною і в певній мірі ізольованою від соціуму. Відкрите обговорення проблем інвалідів було непопулярним у суспільстві. Діти-інваліди, перебуваючи в умовах інтернатного закладу або на вихованні у сім'ї, позбавлені можливості вести повноцінний спосіб життя, виявляються

непідготовленими до нього у відкритому середовищі [7]. У зв'язку з цим особливої гостроти набуває проблема інтеграції осіб з обмеженими можливостями з різними формами інвалідності у соціум, що є вищою метою їх соціальної реабілітації [15, с. 269].

Насьогодні перед навчальними закладами постала гостра проблема непристосованості (архітектурної, матеріально-технічної, методичної) для надання можливості людям з особливими потребами здобувати освіту, а особливо вищу. Тому наукові розвідки дослідників щодо знаходження шляхів, напрямів, і надання рекомендацій для вирішення даної проблеми є актуальними.

Мета статті – визначити роль і можливості використання електронних бібліотек у здобутті освіти людей з особливими потребами.

Питання інтеграції та соціалізації людей з особливими потребами розкриті у працях вітчизняних та зарубіжних дослідників О.В. Безпалько, Е.В. Жулиної, І.Б. Іванової, А.Й. Капської, В.А. Кудрявцева, Г.М. Лактіонової та ін. Різні аспекти, що стосується освіти людей з особливими потребами вміщено у роботах Т.Є. Єжової (становлення та розвиток системи професійної освіти осіб з вадами слуху в Україні), Л.І. Міщик (інтеграція студентів різної інвалідності в освіту), О.М. Дікової-Фаворської (креативний метод освіти осіб з обмеженими функціональними обмеженнями здоров'я), О.М. Фудорової (інтеграція осіб з обмеженими можливостями в соціум через механізми університетської освіти), О.И. Ферапонтової (соціальні аспекти інклюзивної освіти дітей-інвалідів), Н.В. Рокосовик (дистанційне навчання у вищій освіті людей з особливими потребами), Ю.Й. Туалашвілі (методи навчання студентів з вадами зору за напрямком інженерно-педагогічної підготовки). Поряд з цим, бракує досліджень, що стосуються рекомендацій з використання електронних бібліотек для здобуття освіти людей з особливими потребами.

Конституція України гарантує право кожного громадянина на доступність якісної освіти. Це в повній мірі стосується і дітей із особливими потребами. До цієї категорії належать діти з проблемами фізичного та розумового розвитку, з психоневрологічними захворюваннями, захворюваннями серцево-судинної системи, з малими та затухаючими формами туберкульозу, а також діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування [10]. Нині спостерігається тенденція зростання чисельності інвалідів внаслідок зниження рівня медичного обслуговування та катастрофи на Чорнобильській АЕС, поширення СНІДу, алкоголізму та наркоманії

[7]. Однією з характеристик розвинутої держави є соціальне благополуччя тих категорій населення, які потребують особливої уваги та піклування. Безперечно, вагому частину з них становлять люди з фізичними обмеженнями, інваліди [11].

Молоді люди з особливими потребами почувають себе «відкинутими» суспільством. Часто вони невзможі навчатися зі своїми однолітками у звичайних школах і змушені відвідувати спеціалізовані школи або навчатися вдома. Після здобуття середньої освіти виникає проблема з отриманням вищої, адже, щоб знайти роботу, потрібно мати вищу освіту, або хоча б середньо-спеціальну, постає проблема їх професійного становлення й адаптації в суспільстві.

Ю.Й. Туалашвілі наголошує «... складність професійного становлення інвалідів пов'язана з проблематичністю отримання такої професійної освіти, яка б повною мірою сприяла виявленню їх фізичних і психофізичних можливостей... вони часто опускають у безнадії руки, бо їх не беруть на роботу, мотивуючи це найчастіше тим, що вони не мають відповідної освіти (переважно вищої) і кваліфікації, щоб працювати в тій чи іншій сфері – в установі або на підприємстві» [13, с. 256].

На думку О.М. Фудорової «... тільки за умови зміни соціального статусу особи з особливими потребами, активного залучення до суспільного життя можлива повноцінна інтеграція цієї соціальної групи у соціум. Одним із можливих механізмів активної інтеграції осіб з обмеженими функціональними можливостями у сучасне суспільство є отримання ними університетської освіти. Університетська освіта в Україні реформується для того, щоб стати доступною, а підготовлені фахівці – конкурентоспроможними на ринку праці та адаптованими до нових умов соціуму. Цьому сприяють процеси демократизації освітнього простору, багатоукладність і варіативність освіти, її регіоналізація і прагнення відповідати європейським стандартам, зокрема, принципам Болонського процесу» [15, с. 270].

Що стосується дітей з тяжкими формами рухових патологій, які користуються інвалідними візками, то їм залишається тільки «домашня» освіта, обсяг якої складає близько третьої частини обов'язкового освітнього стандарту. Такі діти частіше за все займають низькостатусні позиції, що не вимагають особливих спосібностей чи якісної освіти. При цьому підсилюється відчуження таких підлітків від можливості отримання вищої освіти через не вигідні початкові умови. Варто зазначити, що стабільність і розквіт суспільства залежить не тільки від освіченості його членів, але й

від накопиченого особистістю соціального досвіду, можливості до соціальної адаптації і розвитку [14, с.167].

Останнім часом в Україні активізувалася робота, спрямована на адаптацію інвалідів у суспільстві. Найважливішим аспектом цієї адаптації є забезпечення умов для отримання інвалідами освіти і фахової підготовки у відповідності до їхніх можливостей [7]. Н.В.Рокосовик зазначає, що здобуття освіти, зокрема вищої, є важливим етапом у житті кожної людини. Способом самоствердження, самореалізації є вища освіта для людей із особливими потребами. Проблеми здобуття вищої освіти інвалідами намагаються вирішувати Всеукраїнський центр професійної реабілітації інвалідів, Центр розвитку нових комп'ютерних і інформаційних технологій серед інвалідів «АІК» та інші реабілітаційні центри. Одним із завдань є розробка механізму реалізації права інвалідів на вищу освіту [11]. Незважаючи на всі законодавчі акти, права людей з інвалідністю ще далекі від повної реалізації, особливо в тій частині, що стосується їх повноцінної участі в соціальному житті. Особливо важливим є те, що це стосується отримання інвалідами якісної вищої освіти. На перешкоді людям-інвалідам стає багато обмежень. Інвалідність, як показують дослідження, супроводжується обмеженнями всього життєвого простору і можливостей цих людей [15, с. 270].

Як зазначає О.М. Дікова-Фаворська, «... в жорстких умовах конкуренції виживає тільки підготовлений, компетентний, впевнений у собі суб'єкт нових економічних відносин. Отже, саме якісна освіта виступає основним каналом успішної соціальної інтеграції та фактором самореалізації. Численні соціологічні дослідження свідчать про те, що вища освіта входить у десятку цінностей, найбільш важливих для молоді. Для осіб з функціональними обмеженнями здоров'я отримання вищої освіти, престижної спеціальності, гідно оплачуваної праці чи не єдина можливість подолати стан відчуження, соціальної ексклюзії, в якому вони опинилися за об'єктивних умов, пов'язаних зі станом здоров'я» [1, с. 295].

У сучасній Україні залишаються не достатньо вивченими питання, які пов'язані з можливістю отримання вищої освіти особами з інвалідністю, «відсутній аналіз доступності вищої освіти для інвалідів (як архітектурного, так і інформаційного та соціального характеру). Бракує чіткої політики в роботі з абітурієнтами-інвалідами. А всі перелічені недоліки, безумовно, гальмують (якщо зовсім не зупиняють) інтеграцію

інвалідів у соціум» [15]. Соціальна реабілітація інвалідів розглядається як цілісний, динамічний, безперервний процес розвитку особистості, що забезпечується відповідністю між наявним рівнем потреб і рівнем задоволення цих проблем, сприяє активній участі людини-інваліда в життєдіяльності суспільства [15, с. 269]. Насьогодні Україна гостро потребує нової генерації фахівців, які поряд з фундаментальними і спеціальними знаннями здатні до творчої самостійної діяльності, вміють думати, виявляти проблеми, знаходити і реалізувати нетрадиційні шляхи їх вирішення. Формування особистості, готової до здійснення творчої праці – процес надзвичайно складний, для того, щоб студент був здатний до «генерування» ідей, треба розвивати його уяву, творче мислення, виробити у нього вміння приймати рішення і відчувати відповідальність за їх виконання. Тому особливо актуальним постає питання розробки інноваційних методик, спрямованих на формування професіоналів нового типу, що мають самореалізуватися у жорстких умовах ринкової економіки та стати конкурентноспроможними. Надзвичайно важливим є вирішення цього питання у контексті підготовки фахівців із числа студентів з особливими потребами [1, с. 295].

Нарешті, вищі навчальні заклади почали здійснювати активні дії по забезпеченню доступності вищої освіти для людей з особливими потребами. Обов'язковими є зміни, пов'язані з підготовкою, перепідготовкою і підвищенням кваліфікації спеціалістів в умовах інтегрованого навчання. Нагальною проблемою є створення безперешкодного середовища і розробка нових технологій навчання. Надання можливості отримання освіти всім членам суспільства, зокрема людям з особливими потребами, має також, глибинний політичний зміст, адже сприяє пом'якшенню соціальної нерівності, що є очевидно наявною [14, с. 166].

Значний поштовх для підготовки вищих навчальних закладів щодо надання освіти людям з особливими потребами роблять науково-практичні масові заходи (конференції, семінари, круглі столи та ін.). Зокрема, науково-практична конференція «Вища освіта інвалідів: рівні права – рівні можливості», яка відбулася за фінансової підтримки Відділу преси, освіти та культури Посольства США в Україні ще у жовтні 2006 року на базі Республіканського вищого навчального закладу «Кримський гуманітарний університет» (м. Ялта). Метою проведення конференції була координація зусиль вчених, практиків, представників державних і громадських

соціальних, медичних, освітніх, фінансових та інших структур для вирішення проблем розширення доступності вищої освіти, зростання рівня усвідомлення й визнання суспільством проблем інвалідів, зокрема, щодо отримання ними вищої освіти. Програмою конференції передбачалося проведення круглих столів, семінарів, майстер-класів. Інформацію про конференцію розміщено на сайті <http://nauka.profi.net.ua>.

Фудорова О.М. зазначає, існує велика кількість проблем в самій сфері вищої освіти України: недостатній рівень якості середньої освіти інвалідів і у зв'язку з цим проблеми із вступом у вищі навчальні заклади; під час навчання – проблеми зі здоров'ям і, як наслідок, проблеми з відвідуваннями занять; проблеми сумісництва навчання та медичної реабілітації; відсутність відповідних зручностей у ВНЗ (кімнат відпочинку, спеціальних гігієнічних кімнат); проблеми забезпечення відповідною навчальною та методичною літературою; недостатність спеціальних інформаційних технологій тощо. Тому потреба в отриманні вищої освіти для більшості осіб з інвалідністю залишається нереалізованою, та, як наслідок, отримати бажану професію інваліду важко без зовнішньої підтримки [15, с. 273]. Для забезпечення рівного доступу таких людей до освіти необхідно впроваджувати у навчально-виховний процес спеціальні методи, педагогічні технології, адаптивні технічні засоби [1, с. 296].

Міжнародна практика надає людям з особливими потребами широкий вибір доступних форм здобуття освіти: індивідуальну, дистанційну, екстернатну, «школи консультаційних класів», «школи другого шансу», «вечірні школи», а також «включені» («інклюзивні») форми навчання (За Програмою «Освіта столиці 2007-2010 рр.») [10]. Також в цій Програмі на 2006-2010 рр. в розділі «формування єдиного інформаційного простору освіти» зазначено, що необхідно «розробити механізми використання технологій колективної роботи територіально розподілених груп користувачів для організації дистанційного навчання дітей-інвалідів, дітей, які не відвідують установи освіти за станом здоров'я, обдарованих дітей 2007-2010 рр. [10, с.70], «забезпечити розробку й експериментальну перевірку матеріалів для освітнього порталу (електронні підручники, задачники, методичні матеріали, довідники, матеріали для поглибленого вивчення навчальних предметів, тести, діагностичні матеріали та ін.)» [10, с. 71]. Сьогодні в Україні поширюється застосування

інформаційних комп'ютерних технологій (ІКТ) для розв'язання соціалізації інвалідів з подальшою їх професіоналізацією [13, с. 257]. «Не можна залишити без уваги і таку сучасну освітню технологію (яка є особливо важливою в університетському просторі), як Інтернет. Інтернет-комунікації виступають одним із способів соціокультурної реабілітації, що дозволяє інвалідам включатися до багатьох сфер життєдіяльності разом зі здоровими студентами», зазначає Фудорова О.М. [15, с. 271].

Світовий досвід вищої освіти включає в себе як денні, заочні, вечірні форми навчання, так і дистанційне навчання. Завдяки дистанційному навчанню можливо залучити таку категорію студентів, як студенти-інваліди. Під дистанційною освітою (за Биковим В.Ю.) розуміється різновид освітньої системи, в якій використовуються переважно дистанційні технології навчання та організації освітнього процесу, або одна з форм отримання освіти, за якою опанування тим чи іншим її рівнем за тою чи іншою спеціальністю (напрямом підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації) здійснюється в процесі дистанційного навчання. Дистанційне навчання (ДН) – форма організації і реалізації навчально-виховного процесу, за якою його учасники здійснюють навчальну взаємодію принципово й переважно екстериторіально (на відстані, яка не дозволяє і не передбачає безпосередню навчальну взаємодію учасників віч-на-віч, коли учасники територіально перебувають за межами можливої безпосередньої навчальної взаємодії і коли у процесі навчання їх особиста присутність у певних навчальних приміщеннях навчального закладу не є обов'язковою) [2, с. 191].

Розгляд проблематики розвитку дистанційного навчання в Україні доречно було б розпочати з традиційного твердження про його важливість у підготовці та перепідготовці кадрів, підтримки самонавчання, оскільки в умовах становлення інформаційного суспільства важливим завданням освіти є навчити учнів, студентів та доросле населення використовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології [8]. Носіями інформації для освіти є періодичні видання (газети, журнали), науково-методичні посібники, підручники, інформаційно-технічні системи (радіо, телебачення), комп'ютерні мережі. Значна частина наукових відомостей залишається не використаним через ряд причин, тому, дистанційна форма навчання відіграє сьогодні особливу роль в здобутті вищої освіти та підвищенні кваліфікації. Дистанційне навчання надає такі можливості: вибирати те, що хочеш вивчати;

використовувати ті методи і прийоми, які більше подобаються; займатися у той час, вивчати такий обсяг матеріалу і з тією швидкістю, яка більше підходить; самостійно визначати цілі і завдання учіння; самостійно управляти процесом учіння, самостійно оцінювати свою діяльність і результативність учіння; індивідуально спілкуватися з викладачем. Тобто дистанційне навчання доступне, відкрите, гнучке і ефективне [16].

Варто погодитися з думкою Н.В. Рокосовика, про те, що саме дистанційна освіта є особливо важливою для студентів-інвалідів: навчання за місцем проживання, гнучкий графік навчального процесу, контакти з викладачем, що здійснюються за допомогою телекомунікацій, передача студентам навчальних матеріалів у вигляді друкованих або електронних навчальних посібників, що дає змогу повністю відмовитись від відвідування навчального закладу [11].

Варто наголосити на тому, що люди з особливими потребами під час навчання більше за інших студентів потребують інформаційного супроводу. Важливу роль у навчальному процесі для них відіграють саме електронні навчальні посібники, підручники, методичні матеріали та інша література, до якої є вільний доступ, особливо через мережу Інтернет, оскільки маючи проблеми зі здоров'ям, вони не взмозі відвідувати всі лекційні заняття у вищих і спеціалізовані бібліотеки. Електронні бібліотеки є тим важливим ресурсом звідки люди з особливими потребами отримують необхідні матеріали для навчання і здобуття вищої освіти.

З кожним днем процеси інтенсифікації науково-технічного прогресу стають все більш помітними у суспільстві. Нові реалії вимагають нових рішень, зокрема, щодо доступу до інформації. У таких умовах наріжним каменем інформаційних відносин стають Інтернет-технології – найоперативніший та найзручніший засіб комунікації. Йдеться про побудову принципово нового віртуального інформаційного простору. Останнє десятиліття позначилося для бібліотечної справи України впровадженням та стрімким розвитком технологій Інтернет. Докорінно змінилося й уявлення про бібліотеку та її місце в системі наукових комунікацій: від замкненої автономної системи до комплексних інформаційних центрів знань, навігаторів в глобальному інформаційному світі. Статус сучасної бібліотеки наразі визначається її можливостями щодо зберігання, опрацювання й подання електронних ресурсів: електронних журналів, електронних книг, баз даних, цілісних електронних бібліотек тощо. Зафіксована тенденція збільшення кількості окремих веб-сайтів установ, яким

ці бібліотеки підпорядковуюються, що певною мірою може свідчити про зростання престижу бібліотечної діяльності в суспільстві [12, с. 10].

Соловяненко Д.В. зазначає, що для бібліотеки вагомим показником ефективності роботи є кількість виконаних запитів і задоволених потреб, а користувач може сам обирати для себе зручний канал звернення до бібліотеки [12, с. 13].

Переваги використання електронних бібліотек для здобуття вищої освіти (За Івановою С.М.): з'являються перспективи зниження вартості поширення нормативної, навчальної, методичної інформації за допомогою використання технологій мережі Інтернет; скорочення часу надходження необхідної інформації до її споживачів; розширення доступу до рідкісних джерел, завдяки їх оцифруванню. В електронних бібліотеках зберігаються від зникнення і повного забуття джерела, що зберігаються на таких недовговічних носіях, як папір, кіно-аудіо- і відеоплівки, диски, платівки. Доступ до цих інформаційних ресурсів здійснюється за допомогою спеціалізованих пошукових систем, Web-інтерфейсів або CD-дисків; інтенсивне поширення інноваційної інформації, педагогічного досвіду. Розвитку інновацій сприяють електронні видання книг, енциклопедій, журналів, газет або електронних версій друкованих видань; швидкий і легкий доступ до всього, що є у світі. Користувачі можуть працювати в електронних бібліотеках, незалежно від фізичного місця розташування джерел інформації, у будь-який зручний час доби і в будь-якому зручному для читача місці [6].

Проведемо аналіз деяких сайтів, для допомоги тим, хто здобуває вищу освіту і ще не оцінив переваги використання електронних бібліотек.

Електронна бібліотека (www.lib.ua-ru.net) створена для тих, хто поважає себе і цінує свій час. Ціллю діяльності студентської бібліотеки є формування великого інформаційного порталу, що надає допомогу в навчанні студентам України і Росії – тут розміщений електронний каталог підручників, монографій, періодичної преси та ін.

Значні ресурси містить (<http://www.booksgid.com/>). За допомогою зручного каталоги можна швидко віднайти літературу різних галузей знань і скачати електронний варіант книги чи статті.

Вищі навчальні заклади пропонують своїм студентам не тільки різноманітні навчальні матеріали: електронні підручники, посібники, авторські навчальні програми, курси, методичні рекомендації та ін. Так, Електронна бібліотека одеського державного медичного університету (<http://www.odmu.edu.ua>) створена спеціально для студентів – майбутніх працівників медичної галузі. Бібліотека університету раніше виконувала функції книгосховища, стала інформаційним центром, який може забезпечити студента потрібною інформацією в доступній і зручній формі. Національний університет «Києво-Могилянська академія» запрошує всіх бажаючих знайти необхідні матеріали за допомогою електронної бібліотеки (<http://www.library.ukma.kiev.ua>) для студентів різних спеціальностей.

Безкоштовно наукову літературу і навіть періодичні журнали для дозвілля можливо скачати на Сайті (<http://www.all-ebooks.com>).

У електронних бібліотеках (<http://www.library.if.ua/book/3/298.html>, <http://www.vuzlib.net/>) представлена необхідна література для майбутніх економістів.

Багато людей ще не використовують можливості електронних бібліотек. Є багато проблем, що стають на заваді їх використанню. Так, однією з основних є те, що більшість цікавих і важливих матеріалів пропонується бібліотеками за певні кошти [6].

В статті дуже коротко висвітлено діяльність електронних бібліотек, представлено деякі електронні адреси. Електронні бібліотеки створюють все більше і більше, розмежовуючи їх для різних галузей і спеціально для конкретних напрямків суспільних знань: правові, медичні, педагогічні, економічні та ін. Що в свою чергу полегшує доступ до необхідної інформації та значно зменшує витрати часу.

Погоджуємося з думкою Ю.Й. Туалашвілі, про те, що отримання відповідної освіти і кваліфікації для того, щоб у подальшому працювати в тій чи іншій галузі для інвалідів є досить проблематичним. Основна причина полягає у складності доступу до освітніх послуг [13, с. 257].

Одним із шляхів інтеграції осіб з обмеженими функціональними можливостями в суспільство повинна стати саме інклюзивна вища освіта. Україна тільки починає свій шлях до надання якісної університетської освіти особам з обмеженими можливостями на принципах інклюзії у руслі Болонського процесу [15, с. 273].

Тому, одним із напрямів вирішення питань здобуття вищої освіти людьми з особливими потребами є використання дистанційної освіти. Система дистанційної освіти доповнює очні та заочні форми навчання, не виступаючи їх антагоністом. Вона якнайкраще інтегрується в ці системи, удосконалюючи та розвиваючи їх, сприяє посиленню інтеграції різноманітних освітніх структур та розвитку неперервної освіти громадян [11].

Створення крупних і доступних національних електронних бібліотек сприятиме ефективнішому використанню інформації, що надалі позитивно вплине на рівень розвитку науки, техніки, культури і дозволить покращувати систему освіти [6]. Електронні бібліотеки, що надають можливість роботи із сучасними електронними освітніми ресурсами в режимі вільного доступу, сприятимуть здобуттю вищої освіти більшої кількості бажаючих і зокрема людей з особливими потребами.

Отже, проаналізувавши роль і можливості використання електронних бібліотек у здобутті освіти людей з особливими потребами визначаємо, що саме електронні бібліотеки є важливим ресурсом для отримання навчальної і рідкісної літератури необхідної для навчання за будь-якою спеціальністю і для отримання відповідно вищої освіти. Подальшого розгляду потребує аналіз досвіду використання електронних бібліотечних ресурсів у системі загальної середньої та вищої освіти зарубіжних країн.

Список використаних джерел

1. Дікова-Фаворська О.М. Креативний метод освіти осіб з обмеженими функціональними обмеженнями здоров'я / Дікова-Фаворська О.М. // Сучасні суспільні проблеми у вимірі соціології управління: Зб. наук. праць ДонДУУ. Т.Х. Вип. 116. «Соціологія державного управління». Серія «Спеціальні та галузеві соціології». – Донецьк: ДонДУУ, 2009. – 324 с. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sspvsu-/2009_116.pdf.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Єжова Т. Вища освіта для осіб з порушеннями слуху в Україні: минуле та сучасність / Єжова Т. //Дефектологія. – 2004. – № 3. – С. 53-55.
4. Жулина Е.В. Основы социальной реабилитации и профориентации: учебное пособие. / Е.В.Жулина, В.А. Кудрявцев. – М.: ТЦ Сфера, 2005. – С. 17-21.

5. Іванова І.Б. Проблеми соціально-психологічної адаптації інвалідів / Іванова І.Б. // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Інтеграція аномальної людини в сучасній системі соціальних відносин». – К., 1994. – С. 32-34.
6. Іванова С.М. Роль електронних бібліотек у професійній діяльності вчителя [Електронний ресурс] / Іванова С.М. // Інформаційні технології і засоби навчання: електронне наукове фахове видання / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання АПН України, Ун-т менеджменту освіти АПН України; гол. ред.: В. Ю. Биков. – 2009. – № 2(10). – Режим доступу <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em10/emg.html>. – Заголовок з екрана.
7. Комплексна програма освіти та фахової підготовки інвалідів (26.11.2002) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.education.gov.ua/pls/edu-/educ.doc_info.show?p_id=2618&p_lang=ukr&p_part_num=1.
8. Лещенко І.Т. До питання підготовки компетентного фахівця у вищій школі на основі технологій дистанційного навчання / Лещенко І.Т. // Зб. н. праць. Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2007. – №16. – Ст. 127-133.
9. Міщик Л.І. Інтеграція студентів різної інвалідності в освіту / Міщик Л.І. // Вісник Запорізького національного університету. – 2007. – №1. – С. 131-136.
10. Програма «Освіта столиці 2006-2010 рр.», Сайт Київської міської ради 2008 р. – Режим доступу: <http://www.kmr.gov.ua/divinfo.asp?Id=1229>.
11. Рокосовик Н.В. Дистанційне навчання у вищій освіті людей з особливими потребами // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: Зб. наукових праць. – К.: Університет «Україна», 2004. – 448 с. <http://library.rehab.org.ua/ukrainian-/psicho/rokovik>.
12. Соловяненко Д.В. Інтернет-технології бібліотечного сервісу в Україні: становлення і розвиток (1990-ті р.р. – початок ХХІ ст.): автореф. ... к. істор., н.: 07.00.08 / Соловяненко Д.В. – К.: 2008. – 20 с.
13. Туалашвілі Ю.Й. Методи навчання студентів з вадами зору за напрямком інженерно-педагогічної підготовки // Зб. н. пр. Проблеми інженерно-педагогічної освіти – 2007 – Вип. 16 – С. 256-262.

14. Ферапонтова О.И. Социальные аспекты инклюзивного образования детей-инвалидов / Вестник СамГУ. – 2007. – №1(51). – Режим доступа: <http://vestnik.ssu.samara.ru/gum/2007web1/pedi/200710503.pdf>.
15. Фудорова О.М. Інтеграція осіб з обмеженими можливостями в соціум через механізми університетської освіти [Електронний ресурс] / Фудорова О.М. // С. 269-273 – Режим доступа: http://www.nbuu.gov.ua/portal/natural/vkhnu/Soc_dos-/2009_844/articles/Fudorova.pdf.
16. Хатько А. Використання віртуального навчального середовища MOODLE при навчанні студентів інженерно-педагогічних спеціальностей / А.Хатько, І.Бардус, О.Фесенко // Наукові записки. Серія: пед. науки КДПУ ім. Володимира Винниченка. – 2008 – Вип. 77. – Ч. 2. – Ст. 109-113.

Светлорусова А.В.

РОЛЬ ЭЛЕКТРОННЫХ БИБЛИОТЕК В ПОЛУЧЕНИИ ВИСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ ЛЮДЕЙ С ОСОБЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Аннотация

В статье исследовано роль электронных библиотек в получении образования людей с особенными потребностями. Очерчен круг проблем отмеченной категории населения и поданы рекомендации относительно использования электронных библиотек. Проанализированы электронные библиотечные ресурсы. Отмечено, что создание больших и доступных национальных электронных библиотек будет способствовать более эффективному использованию информации, которая в дальнейшем положительно повлияет на уровень развития науки, техники, культуры, и позволит улучшить систему образования. Электронные библиотеки, которые предоставляют возможность работы с современными электронными образовательными ресурсами в режиме свободного доступа, будут способствовать получению высшего образования большего количества желающих. Определенно, что именно электронные библиотеки являются важным ресурсом для получения учебной и редкой литературы необходимой для обучения по любой специальности и для получения соответственно высшего образования для людей с особыми потребностями.

Ключевые слова: электронные библиотеки, образование людей с особыми потребностями.

THE ROLE OF ELECTRONIC LIBRARIES IN THE EDUCATION OF PEOPLE WITH THE SPECIAL NECESSITIES IS REFLECTED

Svietlorusova A.

Annotations

The article investigates the role of electronic libraries (e-libraries) in education of people with special needs. There is determined the questions of highlighted part of society and recommendations about use of e-libraries are submitted. Libraries' electronic resources are examined. It was emphasized that big and accessible national e-libraries creation will contribute to effective information usage. And that would effect positively on level of science, technique and culture development and allow improving education system. E-libraries give an opportunity to work with a present-day electronic education resources in a free access order. Much more people will be assisted in getting a higher education. It was defined that e-libraries in particular are the important resource for getting an education and rare literature which is necessary for acquiring of any profession and also for higher education getting of people with special needs.

Key words: electronic libraries (e-libraries), education of people with the special necessities is reflected.